



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

חוזר מפמ"ר ערבית (שפה וספרות) בחברה הדרוזית –

אגף שפות - תשפ"ז

"למד את שפתך טוב ושלוט בה היטב, ויהיה לך את המרכיב הראשון לחיים" – אדוארד מורו

תוכן עניינים:

2.....	דבר המפמ"רית
3.....	תוכנית העבודה
3.....	דגשים בתשפ"ז
9.....	מהלכים פדגוגיים לשנת תשפ"ז
12.....	הערכה ומדידה
12.....	הערכה מעצבת
14.....	הוראת הספרות בכל שכבות הגיל
14.....	עידוד קריאה
16.....	פיתוח מקצועי לכלל המורים (שפה וספרות)
17.....	בגרות



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

דבר המפמ"רית

השפה הערבית – עוגן קוגניטיבי



השפה הערבית מהווה שפת אם בחברה הדרוזית ואת שפת ההוראה במוסדות החינוך, ומשמשת כעוגן קוגניטיבי לרכישת הידע וההשכלה. שליטה מקיפה באוריינות הלשונית לפי הגדרת מושג האוריינות הלשונית במסמך הלמידה המתחדשת מהווה תשתית חיונית מאוד ללמידת כל המקצועות ומנוף לצמיחה אישית וחברתית. לפיכך החזון הלימודי במקצוע הערבית הוא הצמחת בוגר בעל יכולת תפקוד גבוהה בשפה הערבית למטרות אקדמיות, חברתיות ואישיות כאחד.

החזון הזה מציג את תפיסה פדגוגית עדכנית ומקיפה להוראת השפה הערבית - שפת אם בחברה הדרוזית, תוך הדגשת מיומנויות האוריינות הלשונית, פיתוח יכולות תקשורתיות, קידום קריאה וכתיבה, שילוב הערכה מעצבת ופיתוח מקצועי למורים. תפיסה זו עולה בקנה מידה אחד עם המדיניות של אגף א' - לשפות הרואה בכל שפה תחום דעת שלם, המשלב ידע לשוני, כשירותים תקשורתיות, ותרבות. חשוב לי לציין כי מקצוע הערבית הוא תחום שפה מלא, בעל רצף לימודי מגיל הרך עד כיתה י"ב כולל הוראת הספרות הבא על ידי ביטוי ברצף בתוכניות הלימודים, יעדי למידה מקצועיים, מערך תמיכה וליווי פדגוגי.

עם זאת, מערכת החינוך מתמודדת עם פערים לימודיים, חברתיים, רגשיים, וכלכליים מובנים, המתעצמים ככל שהרקע הסוציו-אקונומי של הלומד נמוך יותר. פערים אלה הוחרפו והתרחבו באופן ניכר בעקבות השלכותיה של המלחמה, הלחימה המתמשכת כפתה עלינו "שגרה" של למידה מקוטעת לא רציפה ומעברים תכופים בין הוראה מקוונת ללמידה פרונטלית אשר ערערה את החוסן הנפשי, הרגשי והלימודי של התלמידים. לאור אתגרים מורכבים אלו, קיימת נחיצות דחופה להביא את התלמידים לתפקוד תואם - גיל בכלל הממדים, וכדי לתרגם את התפיסה הזאת לכדי פרקטיקה יישומית הגדרנו לשנת

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبورہ ہنبیة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

תשפ"ז מטרות ויעדים ממוקדים המציבים דגש מיוחד על קידום שוויון הזדמנויות לימודי בכל שכבות הגיל דרך מהלכים כמו, הטמעת מודל ההוראה הפרסונלית, והדגשים כמו, השלמת מהלך רכישת הקריאה והכתיבה בכיתות א' וב', קידום הישגים לימודיים ומתן מענה רגשי ונפשי תומך.

תוכנית העבודה

יעדים ומהלכים יישומיים לשנת הלימודים תשפ"ז



דגשים בתשפ"ז

דגשים בתשפ"ז	פעולות פדגוגיות יישומיות
שוויון הזדמנויות לימודי ורגשי(גישור על הפערים)	גישור על הפערים שנוצרו בשנה שעברה וקידום ההישגים באוריינות, מצריך התמקדות ב3 צירים מרכזיים:

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبورہ ہنبیة 2 * عمارة ليف رام * اورشلیم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

1-מיפויים: ביצוע הערכות דיאגנוסטיות : מבדקי הקריאה והכתיבה בכיתות א' וב', –שימוש בתלקיט ההבעה בכתב בכתה ג' וד' , מבדק עמי"ת, מבדק איתא"י ומבדקים הרכים. המטרה: איתור נקודתי של פערים במיומנויות היסוד. 2- תוכניות התערבות: כתיבת תוכנית התערבות אפקטיבית בעקבות מיפוי בשפת אם מבוססת על גזירת יעדים ממוקדים מתוך נקודות התורפה שעלו בנתונים, ותרומם לפרקטיקות הוראה דיפרנציאליות. תחילה, יש לקבץ את התלמידים לקבוצות עבודה קטנות והומוגניות לפי קושי משותף – כגון פענוח, שטף קריאה, הבנת הנקרא (ברמות הבנה שונות) או הבעה בכתב. עבור כל קבוצה, המורה מגדיר יעדים קונקרטיים, מדידים ותחומים בזמן (למשל, "שליטה בזיהוי מילות יחס" או "כתיבת נימוק מבוסס טקסט"), ובוחר באסטרטגיות הוראה מפורשות (Explicit Instruction) המלוות במידול, תרגול מונחה ופיגומים מותאמים. לאורך כל תקופת ההתערבות, חיוני לקיים הערכה מעצבת שוטפת ומעקב מתמיד אחר התקדמות הלומדים, המאפשרים לדייק את דרכי ההוראה, לשנות את הרכב הקבוצות במידת הצורך, ולהבטיח שכל תלמיד מקבל את המענה המדויק לצורכיו עד להעלמות הפער. 3-הוראה בקבוצות קטנות : חלוקת הכיתה לקבוצות דינמיות במהלך החודש, בדגש על מתן תגבור ממוקד לתלמידים מרקע סוציו-אקונומי נמוך או כאלו שחוו פגיעה לימודית משמעותית. הוראה בקבוצות קטנות היא אסטרטגיה פדגוגית המפצלת את מליאת הכיתה לקבוצות מצומצמות (לרוב 3-6 תלמידים), במטרה להתאים את קצב הלימוד והתכנים לצרכים הספציפיים של הלומדים. חשיבותה המרכזית טמונה ביכולתה לייצר מענה דיפרנציאלי ואישי, המאפשר למורה לזהות קשיים בזמן אמת, לחזק תלמידים מתקשים, ולאתגר תלמידים מתקדמים. בנוסף, המבנה המצומצם מפחית את חרדת הביצוע של התלמיד, מעודד השתתפות פעילה ומחזק מיומנויות חברתיות כמו שיתוף פעולה ושיח עמיתים. כדי ליישם פרקטיקה זו בכיתה בצורה יעילה, מומלץ לעבוד במודל של "תחנות למידה": בזמן שהמורה יושב עם קבוצה אחת ומקנה לה חומר חדש או מתרגל איתה נושא מורכב, שאר תלמידי הכיתה עובדים באופן עצמאי או בזוגות בתחנות אחרות (למשל: משימת חקר במחשב, משחק לימודי לתרגול, או דף עבודה עצמי). המפתח להצלחה טמון בתכנון קפדני מראש – הגדרת חוקים ברורים לעבודה עצמאית, הכנת משימות מותאמות ברמתן לכל קבוצה, וניהול נכון של זמן ומעברים שקטים בין התחנות.	
* התמקדות בהקניית קריאה מדויקת של מילים. * פיתוח מודעות פונולוגית וללמוד כיצד להשתמש באותיות לכתיבה וקריאה. * דגש על תרגול טכני וחזרות, שמוביל לשליטה אוטומטית ברכישת מילים. * ללמד לשנן מילים, לכתוב ולהגיע לשטף קריאה.	השלמת תהליכי הקריאה והכתיבה בכיתה ב' בקרב כל התלמידים.

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبورہ هنبیة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

המטרה: קריאה מדויקת, זיהוי מילים במהירות, חיזוק מיומנויות טכניות.	
*הוראה ישירה של מילים. *מילת היום – בחירת מילים ממוקדות (מילים שימושיות בשפה הכתובה) ולא רק במילים נדירות. *הקנייה רב-חושית: הצגת המילה החדשה באמצעות שמיעה, כתיבה, תמונה והקשר משפטי. *ניתוח מורפולוגי: פירוק מילים לשורשים, מוספיות (תחיליות וסופיות) ומשפחות מילים. *הוראת קשרים: מיפוי מילים לפי נרדפות, ניגודיות ושדות סמנטיים (משפחות של מושגים). *הקראה בקול: הקראת טקסטים מורכבים לתלמידים, תוך עצירה קלה להסבר מילים מאתגרות. *קריאה עצמאית מרובה: הקצאת זמן קבוע לקריאת ספרים לבחירת התלמידים בכיתה. *קיר מילים דינמי: תליית מילים חדשות שנלמדו על קיר הכיתה ושימוש חוזר בהן במהלך השיעורים. * השקעה בעידוד קריאה ספרים, בדגש על קריאה דיאלוגית. * עידוד וחיזוק הקריאה כוללת קריאה משותפת לספרים עם ההורים, ממליצים שיהיה המשך גם בכיתה ולפתח קריאה דיאלוגית ושיח אורייני בהשראת הספרים. * דיבור עשיר במכוון: שילוב שפה גבוהה ומילים מגוונות במהלך השיח השוטף של המורה עם הכיתה. * שימוש בהקשרים מגוונים: חזרה על המילים החדשות בימים העוקבים ובסביבות למידה שונות כדי למנוע שכחה *משחקי מילים שילוב קבוע של תשבצים, משחקי אסוציאציות או משימות חריזה. *כתיבה יוצרת: חיבור משפטים, סיפורים קצרים או דיאלוגים המגבילים את התלמידים לשימוש במילים החדשות. *רפלקציה שפתית: עידוד התלמידים לנהל "מחברת אוצר מילים" אישית שבה הם אוספים מילים שאהבו.	טיפול אוצר מילים בכל שכבות הגיל
כיתות א'-ג', בשלב זה המטרה היא לבסס את הדיוק ולבנות את מהירות הקריאה. *קריאה חוזרת והדהוד: המורה קורא משפט בהטעמה נכונה, והתלמידים קוראים מיד אחריו כהד. *קריאת מקהלה (Choral Reading): המורה והתלמידים קוראים יחד טקסט קצר בקול רם כדי לבנות ביטחון וקצב.	טיפול שטף קריאה בכל שכבות הגיל

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبورہ ہنبیة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



**למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות**



**מדינת ישראל
משרד החינוך**

*קריאה בזוגות: תלמיד חזק ותלמיד מתקשה קוראים יחד, או שניהם תומכים זה בזה ומחליפים תפקידים בכל פסקה.

*תיאטרון קוראים (Readers' Theater): תרגול והקראה של תסריטים או דיאלוגים פשוטים ללא צורך בשינון, תוך דגש על הבעה והטעמה.

*מעקב אצבע/סרגל: שימוש באצבע או בסרגל שקוף מתחת לשורה כדי למנוע דילוג על מילים ולשמור על מיקוד בעיניים.

*כרטיסיות מילים שכוחות: תרגול יומי מהיר של מילים נפוצות בעברית כדי לזהות אותן באופן מיידי ללא ניקוד.

כיתות ד'-ז': ביסוס פרוזודיה והרחבת קצב

בשלב זה הדגש עובר לקריאה עם הבעה (פרוזודיה) והתאמת הקצב לסוג הטקסט.

*קריאה מודרכת במיומנות: המורה מדגים קריאה של טקסט מורכב, תוך עצירה והסבר בזמן אמת של סימני הפיסוק (פסיק, נקודה, סימן שאלה).

*הקלטה עצמית: התלמידים מקליטים את עצמם קוראים בטלפון או בטאבלט, ומקשיבים להקלטה כדי לזהות היכן הם נתקעים.

*קריאה מתוזמנת דקה: התלמיד קורא טקסט במשך דקה, מסמן את נקודת הסיום, ומנסה לשפר את ההישג בקריאה שנייה ושלישית של אותו טקסט.

*קריאה עם ספר קולי: התלמידים עוקבים בעיניהם אחר הטקסט המודפס בזמן שהם משיבים להקלטה איכותית של קריין.

*ניתוח מבנה משפטים: תרגול פירוק משפטים ארוכים ומורכבים ליחידות משמעות קטנות לפני הקריאה בקול.

על-יסודי (חט"ב ותיכון): קריאה אסטרטגית וביקורתית

*הוראה של אוצר מילים: מיפוי והוראת מילים קשות, מונחים מקצועיים או ביטויים מטפוריים לפני שהתלמיד ניגש לקריאת המאמר.

*קריאה רפרפת וסריקה (Scanning & Skimming): לימוד טכניקות לאיתור מידע מרכזי בטקסט ארוך מבלי להיתקע על כל מילה.

*סימון טקסט פעיל: שימוש במרקרים או בהערות שוליים כדי לסמן רעיונות מרכזיים, דבר השומר על רצף הקריאה והריכוז.

*מודלינג של קריאה אקדמית: המורה מדגים "חשיבה בקול" (Think-Aloud) בזמן קריאת טקסט עיוני, ומראה איך להתמודד עם משפטים מפותלים.

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبورہ هنبیة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

*משחקי חריזה ומשקל: קריאת שירים קצרים וקצביים בקול רם כדי לפתח את קצב הקריאה הטבעי.

*בניית משפחות מילים: תרגול קריאה של מילים מאותו שורש (למשל: כָּתַב, מִכְתָּב, כְּתָבָה) כדי לעזור לעין לזהות את המילה באופן מיידי לפי תבנית השורש.

*קריאה חוזרת של ספרי סדרות: עידוד קריאה של ספרים בעלי מבנה חוזר או דמויות קבועות המוכרות של המבנה מעלה את מהירות הקריאה באופן דרמטי.

*חילוץ משמעות מהקשר: כאשר תלמיד נתקע במילה, המורה מנחה אותו להמשיך לסוף המשפט ולנחש את המילה לפי ההקשר הלשוני, במקום לעצור ולפענח אות אחר אות.

כיתות ד'–ז': הרחבת המשלב הלשוני והבעה

בשלב זה התלמידים נחשפים לטקסטים ספרותיים ועיוניים מורכבים יותר. חוסר שטף נובע לרוב ממילים במשלב לשוני גבוה שהם אינם פוגשים ביומיום.

*קריאת דיאלוגים מומחזת: חלוקת תפקידים לקריאת סיפורים עם הרבה דו-שיח. התלמידים נדרשים להתאים את נימת הקול (כעס, שמחה, הפתעה) לסימני הפיסוק (—, !, ?), דבר המבסס קריאה פרוזודית (מוטעמת).

*מילון כיתתי אקטיבי: ניהול קיר מילים כיתתי עם מילים חדשות מהטקסטים (כמו: "לפתע", "הבחין", "סירב"). תרגול קריאה מהירה של המילים הללו בתחילת כל שיעור מונע "היתקעות" בזמן קריאת הטקסט המלא.

*טכניקת "קרא, כסה, שחזר": התלמיד קורא פסקה קצרה בשטף, מכסה אותה, ואומר במילים שלו מה הבין. זה מבטיח שהקריאה מהירה אינה "טכנית" בלבד אלא מלווה בהבנה.

*קריאה דמומה מונחית (SSR): הקצאת 10–15 דקות קבועות בשיעור לקריאה עצמאית של ספר בחירה, כאשר המורה יושב ומקשיב באופן פרטני לתלמידים מתקשים כדי לתקן שגיאות בזמן אמת.

הרחבת המשלב הלשוני והבעה

על-יסודי:

*סימון "מפות פיסוק" במשפטים מורכבים: תרשים משפטים ארוכים (משפטים מורכבים או מאוחדים) על הלוח וסימון היכן לוקחים אוויר (בפסיק) והיכן עוצרים (בנקודה), כדי למנוע קריאה מונוטונית וחסרת הבנה.



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

*חשיבה בקול (Think-Aloud) על מבנה הדקדוק: המורה קורא בקול ומראה לתלמידים כיצד הוא מזהה מילים בעלות תוספתיות, כינויים חבורים או מילים נרדפות, כדי לפשט את רצף הקריאה.

שליטה במיומנויות
הבנת הנקרא
והבשמה

הבנת טקסטים דבורים וכתובים	
היכולת לאתר, להתמצא, לפרש ולמצוא את המשמעויות של טקסטים דבורים וכתובים	
יכולת ליבה	פירוט
איתור מידע, פרשנות והיסק	- להאזין לדברי אחרים תוך מעקב אחר רצף הדברים ובקשת הבהרות בהתאם לצורך. - לקרוא באופן שוטף ומדויק. - לאתר מידע גלוי ולאחזרו. - להבין את מטרת הטקסט הדבור והכתוב. - לזהות את הרעיונות המרכזיים ולדלות פרטים נדרשים בהתאם למטרות הקריאה וההאזנה. - להבין מידע משתמע. - להסיק מסקנות, להציע פרשנות על סמך הכתוב או הנאמר ולנקוט עמדה בנוגע אליהם. - ליישם את הידע בהקשרים שונים.
מיוזג מידע	- להבין את מטרות ההשוואה והמיוזג. - להשוות ולמזג מידע ממקורות טקסטואליים שונים.
הערכה	- לבחון באופן ביקורתי את הטקסט הדבור והכתוב (מבחינת הלשון והתוכן) ואת התאמתו להקשר. - להשתמש בידע הלשוני ובידע על השיח (מבנה טקסט, סוגה, משלב וכיו"ב) כדי לזהות אמצעים סגנוניים ורטוריים ולהעריך את השפעתם על המידע הנמסר.
הפקת טקסטים כתובים ודבורים	
היכולת להשתמש במיומנויות לשוניות, קוגניטיביות ותקשורתיות כדי לבטא (בעלפה ובכתב) מחשבות ורגשות, לנסח רעיונות ודעות, להסביר עמדות ותפיסות ולהענין עליהן, ולהציג מידע או תובנות בצורה ממוקדת, קוהרנטית, משכנעת ומותאמת לנסיבות, למטרות ולקהל היעד	
יכולת ליבה	פירוט
ייצוג משמעויות בכתב ובעל פה	- להשתתף בשיחה או בדיון באופן המותאם למוסכמות השיח, למשלב הלשוני ולמטרות התקשורת. - להציג בכתב ובעל פה מידע ורעיונות באופן בהיר, קולח וממוקד בהתאמה לנסיבות, למטרות ולנמענים. - להגיב (לכתב או בע"פ) לטקסט דבור או כתוב בצורה בהירה, ומונומקת.
בנייה וארגון של טקסט דבור או כתוב	
בנייה וארגון של טקסט דבור או כתוב	- לארגן טקסט דבור וכתוב באופן מקושר, רציף, לכיד (קוהרנטי) ומכוון מטרה בהתאמה לסוגה. - לייצר טקסט דבור וכתוב תקין מבחינה לשונית תוך הקפדה על המשלב הלשוני, ההולם את נסיבות התקשורת.
הצגה ושכנוע	
הצגה ושכנוע	- להציג טיעון כתוב או דבור מנומק תוך שימוש מושכל בידע לשוני ובידע על השיח (מבנה טקסט, סוגה, משלב, אמצעים רטוריים) ההולמים את המטרה ואת הסוגה. - להשתמש בידע לשוני ובידע על השיח כדי לשכנע את הנמען שתוכן הטקסט הדבור והכתוב הוא בעל ערך וראוי לתשומת לב. - לעמוד בפני קהל ולהציג מידע בצורה קולחת ומשכנעת. - לעשות שימוש מושכל במילים תוך הבנת כוחן הפוליטי, החברתי והמוסרי.

בשיטת מקורות: המרכז הארצי לבחינות ולהערכה, משרד החינוך, ראמ"ה, (2013) Ford, OECD (2019).

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبورہ هنبينة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

מהלכים פדגוגיים לשנת תשפ"ז



השנה נדגיש את המהלכים הבאים:

(בתחילת השנה יישלח חוזר להטמעת המהלכים המוצגים למטה, המדריכים יטמיעו את המהלכים הבאים בבתי הספר על ידי מערכי שיעור, יחידות, ופרקטיקות)

תוכניות הלימודים בכל שכבות הגיל לפי המסגרת עולמית ה-CEFR: השנה נתחיל בהטמעת תוכניות הלימודים המעודכנות לפי המסגרת האירופית המשותפת להתייחסות לשפות (CEFR) היא תקן בינלאומי להערכת מיומנויות שפה, המחלק את הלומדים לשישה רמות שליטה, מ A1-למתחילים ועד C2 לשולטים בשפה באופן מלא. תוכניות לימודים המבוססות על ה-CEFR אינן מתמקדות רק בשינון הידע, אלא שמות דגש מרכזי על יכולת תקשורתית מעשית בעולם האמיתי ובניית "כישורי ביצוע" (Can-Do statements). תוכניות אלו מפתחות במקביל את ארבע מיומנויות השפה המרכזיות – הבנת הנשמע, הבנת הנקרא, דיבור וכתבה – ומאפשרות למוסדות חינוך ברחבי העולם ליצור קוהרנטיות, אחדות ומערכת הערכה שקופה ובינלאומית.

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبورہ هنبينة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



**למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות**



**מדינת ישראל
משרד החינוך**

– הגישה ההוליסטית בהוראה: הגישה ההוליסטית בהוראת שפת אם (Whole Language) רואה בשפה ישות אורגנית חיה שאין להפרידה למרכיבים מבודדים, ומדגישה כי רכישת אוריינות מתרחשת בצורה המיטבית מתוך הקשרים משמעותיים, טקסטים אותנטיים וחוויית תקשורת אמיתיות. הגישה ההוליסטית משלבת בו-זמנית את כל ארבע מיומנויות השפה – האזנה, דיבור, קריאה וכתביה – ומציבה את הבנת המשמעות הרחבה במרכז התהליך. מחקרה של הבלשנית פרופ' עלית אולשטיין תומכים במודלים הוליסטיים ומדגישים כי הבניית אוריינות רחבה ופיתוח כשירויות שיח בהקשר החברתי-תרבותי, מעניקים לתלמיד מענה מקיף התורם הן להישגיו הלימודיים והן לרווחתו הרגשית.

– תוכנית משיקים: היא תוכנית הכשרה למורים המלווה בחוברת שנכתבה בשפה ערבית על ידי מדריכי השפה הערבית בליווי מדריך מאגף לקווים למידה. מטרת החוברת להרחיב את הידע של המורים על אופני הוראה המתאימה לתלמידים מתקשים ותלמידים עם הפרעות קשב וריכוז, וכך לאפשר לתלמיד ללמוד בהנאה עם תחושת מסוגלות.

– פרסונליזציה בהוראה/ הוראה פרסונלית (או למידה מותאמת אישית): היא גישה פדגוגית המציבה את התלמיד במרכז, ומקפידה להתאים את קצב הלמידה, יעדי הלמידה, שיטות ההוראה והתכנים לצרכים, לתחומי העניין, לחוזקות ולסגנון הלמידה הייחודי של כל תלמיד ותלמידה. במקום מודל מסורתי של "מידה אחת מתאימה לכולם", המורה משמש כמנטור ומנחה המנגיש חומרי למידה מגוונים, ומאפשר לתלמידים לבחור לעיתים קרובות את דרך הלמידה או דרך ההערכה המתאימה להם.

– הוראה מפורשת: בהוראת ערבית כשפת אם: היא גישה פדגוגית שיטתית, מובנית ומוכוונת-מורה, המבוססת על תיאוריות קוגניטיביות של עיבוד מידע. הגישה דוגלת בהקניה ישירה וגלויה של ידע לשוני ומיומנויות אורייניות, תוך פירוק מטלות מורכבות ליחידות מידע קטנות ורציפות. בהקשר של השפה הערבית, הוראה מפורשת מהווה כלי תיווך קריטי לצמצום הפער הפסיכו-בלשני הנובע מתוצאות הדיגלוסיה – (Diglossia) קרי, הגישור המתוכנן בין השפה המדוברת לשפה הכתובה והסטנדרטית – וזאת באמצעות מודלינג קוגניטיבי, תרגול מונחה מלווה במשוב מידי ומעבר הדרגתי לשליטה אוטונומית של הלומד.

– שילוב מענה רגשי ונפשי בתוך שיעורי השפה "אוריינות רגשית": דגש על שימוש בטקסטים העוסקים בהתמודדות, חוסן ורגשות, כפלטפורמה המאפשרת לתלמידים לבטא את מצבם הנפשי, לנסח את דעותיהם ולעבד את החוויות דרך כתיבה יוצרת ודיון כיתתי.



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך



מתודת צ'ק-אין, צ'ק-אאוט:

היא כלי ליצירת חיבור רגשי ומיקוד קבוצתי, חיזוק מיומנויות הדיבור וההצגה ועידוד קריאת ספרים בקרב התלמידים.

צ'ק-אין (Check-in), תחילת שיעור – התחלה רכה: הקדשת 5-12 הדקות הראשונות של כל שיעור –

המטרה היא לאסוף את הקשב של התלמידים, ולחזק בו זמנית את הדיבור וההצגה. (קישור לדף הצעות בהמשך)

צ'ק-אאוט (Check-out) סיום השיעור, שהוא אריזה וסיכום, המטרה היא לוודא שהלמידה נחתה ושהתלמידים יוצאים עם ערך, מיומנות וידע. (קישור ליומן למידה יסודי – קישור ליומן למידה על יסודי)

מודל MTSS:

הוא כלי לתכנן את סרגל המאמצים של צוותי ההוראה. הערך המוסף של הכלי הזה הוא שניהול נכון של המאמצים יכול לתרגם באופן נכון יותר את הממשקים השונים, לנצל טוב יותר את סביבת הלמידה וכתוצאה מכך להוביל לתוצאות טובות יותר וגישור על הפערים, ולשפר את תחושת המסוגלות של המורים והתלמידים.

חשוב למפות את צרכי התלמידים, לזהות תלמידים הזקוקים לעזרה ממוקדת ולייצר קבוצות לצורך תגבור ממוקד, לטווח הקצר ולטווח הארוך. (מצורף קישור למאמר)



ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبور هنبينة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

מודל "הכיתה ההפוכה":



המודל הזה, הוא שיטת הוראה המשנה את המבנה המסורתי של הלמידה, התלמידים לומדים את החומר התיאורטי החדש בבית באופן עצמאי, לרוב באמצעות סרטוני וידאו או קריאת מאמרים, בעוד שזמן השיעור בכיתה מוקדש לתרגול, פתרון בעיות ושיח אורייני, ערכי וידע. הערך המוסף המרכזי של מודל זה הוא הפיכת הלמידה מפסיבית לאקטיבית; במקום להקשיב להרצאה פרונטלית בכיתה, התלמידים מגיעים מוכנים ומנצלים את המפגש עם המורה ליישום מעשי, חשיבה ברמות גבוהות ועבודת צוות. בנוסף, המודל מאפשר למידה בקצב אישי, שכן התלמידים יכולים לעצור ולחזור על חומר הרקע בבית כמה שגדרש, בעוד שהמורה בכיתה מתפנה להעניק יחס אישי, לזהות קשיים בזמן אמת ולתת מענה ממוקד לצרכים של כל תלמיד ותלמידה.

הערכה ומדידה

הערכה מעצבת יסודי

תהליכי ההערכה מהווים נדבך בסיסי ורב חשיבות בתכנון ההוראה והלמידה; ההערכה לשם למידה, אשר מחייבים קיום תרבות אירגונית המבוססת נתונים להערכת התהליכים הלימודיים ברמת תלמיד, כיתה, שכבה ובית ספר, כדי לתת מענה לצרכים של כל תלמיד ולצמצם פערים על ידי כתיבת תכניות התערבות פרטניות או קבוצתיות. לאור זה אנו ממליצים לעשות שימוש בכלי המיפוי המוצגים בטבלה המוצגים באתר ראמ"ה מכיתה ד' עד כיתה י'. הכילים האלה יכולים לזהות את מידת עמידת התלמידים בדרישות המצופות ולסייע להם להתקדם בלמידה ולסייע למורה בכתיבת תכנית הוראה מותאמת ולשקול חזרה על החומר. קישור לאתר ראמ"ה. חשוב לי לציין כי כלים אלו יהיו חלק מהמערך הכולל של הערכת שפות באגף א' – לשפות לצד התאמות תרבותיות ולשוניות.

ירושלים * רח' זבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبورہ ہنبیة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



**למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות**



**מדינת ישראל
משרד החינוך**

חט"ב ותיכון

תהליכי ההערכה מהווים נדבך בסיסי ורב חשיבות בתכנון ההוראה והלמידה; ההערכה לשם למידה, אשר מחייבים קיום תרבות אירגונית המבוססת נתונים להערכת התהליכים הלימודיים ברמת תלמיד, כיתה, שכבה ובית ספר, כדי לתת מענה לצרכים של כל תלמיד ולצמצם פערים על ידי כתיבת תכניות התערבות פרטניות או קבוצתיות. לאור זה אנו ממליצים לעשות שימוש בכלי המיפוי המוצגים **בטבלה למטה** מכיתה ז עד כיתה י'. הכילים האלה יכולים לזהות את מידת עמידת התלמידים בדרישות המצופות ולסייע להם להתקדם בלמידה ולסייע למורה בכתיבת תכנית הוראה מותאמת ולשקול חזרה על החומר. קישור לאתר ראמ"ה

הערכה חיצונית

יסודי

בשפת אם – ערבית מתבצעת בכיתה ד', כדי להעריך את מידת שליטת התלמידים במיומנויות השפה ואת עמדותיהם כלפי לימודי השפה

על יסודי

מבחן בשפת-אם לכיתה ט'

המבחן בשפת אם לכיתות ט' נועד להעריך את רמת השליטה באוריינות לשונית בשפה הכתובה בקרב תלמידים דוברי עברית ובקרב תלמידים דוברי ערבית, בהתאם לתוכנית הלימודים ולמסמך תפיסת הלמידה המתחדשת.

הערכה חלופית

הערכה חלופית לפי המחקרים, מפחיתת חרדה, שילוב משימות הערכה מגוונות (כגון פודקאסטים, סרטונים קצרים או פרויקט, פורטפוליו, דפי עבודה, יומני למידה) לצד המבחנים המסורתיים, כדי להפחית את עומס החרדה הלימודית הנובע מהמצב הביטחוני.

– הערכה חלופית 30%, פנימית (חוזר מפמ"ר בנושא יישלח בהמשך)

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبورہ ہنبیة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

הוראת הספרות בכל שכבות הגיל

הוראת הספרות מהווה אבן יסוד בחינוך ההומניסטי, שכן ערכה המוסף חורג מעבר לשינון טקסטים או ניתוח טכני של אמצעים אמנותיים. החשיבות המרכזית של המקצוע טמונה ביכולתו לפתח חשיבה ביקורתית וקוגניטיבית, להרחיב את ידע העולם של הלומדים ולשכלל מיומנויות אורייניות ולשוניות גבוהות. מעבר לכך, הספרות משמשת ככלי רב-עוצמה לפיתוח אמפתיה ואינטליגנציה רגשית; באמצעות המפגש עם דמויות מגוונות, קונפליקטים מורכבים ותרבויות שונות, התלמידים לומדים לראות את העולם מנקודות מבט אחרות, לבחון ערכים מוסריים ולגבש את זהותם האישית והשקפת עולמם. בעידן דיגיטלי וטכנולוגי מהיר, שיעור הספרות מעניק מרחב יחיד במינו לשהות, להתבוננות פנימית עמוקה ולניהול שיח ערכי ורפלקטיבי, המכין את הלומדים להיות בני אדם רגישים, חושבים ומעורבים יותר בחברה.

הוראת הספרות ביסודי:

הוראת הספרות בבית הספר היסודי מהווה אבן יסוד בעיצוב עולמם הרוחני, הרגשי והתרבותי של התלמידים. חשיפת הילדים ליצירות ספרותיות מופתיות בשלב מוקדם זה אינה רק כלי לפיתוח מיומנויות שפה והעשרת אוצר המילים, אלא צוהר להבנת נפש האדם, לפיתוח חשיבה ביקורתית ולהזדהות עם האחר. לאור החשיבות המכרעת של מפגש זה, עם היצירות, אני ממליצה בחום לייעד שעה שבועית מוגדרת ומערכתית במערכת השעות של הוראת השפה הערבית, אשר תוקדש כולה להוראת יצירות ספרותיות מובחרות. הקצאת זמן ייעודי זה תאפשר לתלמידים להעמיק בטקסטים, לפתח זיקה עמוקה לזהותם התרבותית והלשונית, ולטפח אהבת קריאה שתלווה אותם לאורך חייהם.

*קישור לתוכנית לימודים ספרות

*קישור למסמך יצירות ליסודי יישלח בהמשך

עידוד קריאה

מחקרים רבים מראים שישנו קשר ישיר בין קריאה מרובה לבין כישורי אוריינות של התלמידים והישגיהם. קריאת ספרים בהנאה היא בסיס לפיתוח השפה (הרחבת אוצר מילים, חיזוק מיומנויות הבנת הנקרא, הבעה שיפור שטף הקריאה...) בנוסף קריאת ספרים מרחיבה את ידע עולם של הלומד, התרבות וערכים וגם מחזקת את מיומנויות תוך אישיות ובין אישיות, כאשר תורמת רבות למודעות עצמית וחברתית לכן, אנו ממליצים ליצור שגרות קריאה, לטפח את הקריאה הדיאלוגית, להציע לתלמידים הזדמנויות למפגש עם הספרים ולשלב יוזמות שונות המעודדות קריאה בכיתה ובשיתוף הספרייה בכל שכבות הגיל

יוזמת המורה הקורא :

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبور هنبينة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



**למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות**



**מדינת ישראל
משרד החינוך**

פרויקט "מורים קוראים" מבוסס על התפיסה כי פיתוח תרבות קריאה בקרב סגל ההוראה מהווה תנאי הכרחי לשיפור איכות החינוך והאקלים הבית-ספרי. קריאה מתמדת בקרב מורים אינה מצטמצמת להעשרה מקצועית בלבד, אלא משמשת כלי מרכזי להרחבת אופקים תרבותיים, לחידוד החשיבה האנליטית ולטיפוח מיומנויות קוגניטיביות ורגשיות מורכבות. מעבר לתרומתה הישירה לשכלול השפה וכושר הביטוי של המורה, היא מאפשרת לו לשמש מודל לחיקוי המדגים הלכה למעשה ערכים של סקרנות אינטלקטואלית ולמידה לאורך החיים. (Lifelong Learning) מורה אקטיבי בעולם הספר מעשיר את השיח הפדגוגי בכיתה, מקנה לתלמידיו כלים לניתוח מציאות משתנה, ותורם באופן ישיר לצמצום פערים אורייניים ולבניית חברה משכילה וביקורתית יותר

קריאה דיאלוגית

עידוד וחיזוק הקריאה – מכתבת אלפאנוס התוכנית כוללת קריאה משותפת לספרים עם ההורים, ממליצים שיהיה המשך גם בכיתה ולפתח קריאה דיאלוגית ושיח אורייני בהשראת הספרים.

__ ממשיכים בהטמעת קריאה דיאלוגית על ידי הכנת פעילויות וחומרי למידה והוראה בליווי המדריכים.

קריאה מונחית – יחידות עידוד הקריאה

יחידות עידוד הקריאה מבוססות על תפיסת "קריאה מונחית", המקדמת למידה תהליכית ומשמעותית באמצעות יצירות ספרותיות. היחידות משלבות קריאה הדרגתית, משימות מגוונות ברמות חשיבה שונות, ניתוח דמויות, אירועים וערכים, ופיתוח מיומנויות של הבנת הנקרא, חשיבה ביקורתית, הבעה ויצירתיות. כל יחידה מסתיימת בתוצר מסכם המאפשר לתלמיד ליישם את הידע, המיומנויות והערכים שרכש במהלך הקריאה.



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

פיתוח מקצועי לכלל המורים (שפה וספרות)

(מבוסס על מודל אינטגרטיבי כתו תקן לתכנון תוכנית למידה מקצועית)

למותר לציין כי, אנחנו ממשיכים לבסס את הפיתוח המקצועי על מודלים עדכניים של למידה מקצועית מתמשכת, קהילות מורים לומדות, חקר פרקטיקה ושימוש בנתונים לשיפור ההוראה והלמידה.

שם הפתרון	שכבת גיל	מקום	מס' שעות
הטמעת תוכנית הלימודים החדשה	יסודי	פסג"ה	30
הטמעת תוכנית הלימודים החדשה (שפה וספרות)	חט"ב	פסג"ה	30
הטמעת תוכנית הלימודים החדשה (שפה וספרות)	תיכון	פסג"ה	30
כלים יישומיים לגישור פערים	חט"ב ותיכון	פסג"ה	30
קהילת מורים על יסודי למידה פרסונלית: למידה בקבוצות קטנות	יסודי	אורנים	60
קהילת מורים על יסודי למידה פרסונלית: למידה בקבוצות קטנות	על יסודי	אורנים	60
קהילת מורים על יסודי ניתוח יצירות ספרתיות	על יסודי	אורנים	60
קידום אוריינות שלב ג'	מדריכים	ספריה לאומית	30
קידום אוריינות שלב א'	רכזים	ספריה לאומית	30

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبورہ ہنبیۃ 2 * عمارۃ لیف رام * اورشلیم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

בגרות

בחינות הבגרות:

מיקוד הלמידה מתחשב באתגרים הלימודיים שעמדו בפני התלמידים בשנים האחרונות יחד עם הרצון לשמור על רמת ואיכות תעודת הבגרות.
על פי הנחיית המזכירות הפדגוגית, התלמידים שייבחנו בשנה"ל תשפ"ז במועדי החורף והקיץ ייבחנו על פי חוקי המענה ומיקוד הלמידה כפי שנקבעו בספטמבר 2025 (חוזר מפמ"ר תשפ"ו)
לנבחנים בשנה"ל תשפ"ח והלאה במועדי החורף והקיץ, נושאי הלימוד לבחינה יהיו ללא מיקוד וללא הקלה בחוקי המענה
קישור חוקי מענה ומיקוד בבגרויות תשפ"ז (יישלחו בתחילת השנה).

* נושאי הלימוד (שפה וספרות): (יישלח בהמשך)
אנו מקווים ומצפים ששנת תשפ"ז תהיה שנת לימודים סדירה ומלאה מרץ ולמידה רציפה.

*שאלון מותאם והתאמות:

- ✓ שאלון 021341- מותאם – (הבנה, הבעה ולשון) בשאלון זה בתי הספר יקבלו ביום הבחינה מבחן מותאם נפרד משאלון הבחינה הרגיל. חשוב לציין כי התלמידים בעלי לקויות למידה נדרשים ללמידה הזוהר ברמתה לכלל התלמידים, עם זאת הם זקוקים להתאמות, הן ברמת הטקסט והן ברמת השאלות, שיאפשרו להם להביע את הידע שלהם באופן הטוב ביותר (למתווה ודוגמאות לחץ כאן)
- ✓ שאר השאלונים התלמיד יקבל התאמות לפי מה שמגיע לו.
- ✓ נבחני משנה בוגרים:

– נבחן משנה בוגר שנבחן ברמת 3 יח"ל ומבקש להשלים הבחנות לרמת 5 יח"ל, עליו להבחן בשני שאלונים: 21281, 21282

– נבחן משנה בוגר שנבחן ברמת 3 יח"ל ומבקש להשלים הבחנות לרמה של 5 יחידות לימוד לרמת ולא הגיש משימת ההערכה החלופית (30%) עליו להבחן בשלושה שאלונים: 21281, 21282 ו 21382 בהערכה חיצונית.

– חוזרי מפמ"ר בנושא התאמות (יישלח בהמשך).

ירושלים * רח' זבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931391/2 * פקס: 073-3931395

شارع دبور هنبينة 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931391/2 * فاكس: 073-3931395

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931391/2 FAX: 972-73-3931395



למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – שפות



מדינת ישראל
משרד החינוך

**"נפלא כוחו של אדם הסביט בניצן ורואה
בו את הפרח. אשרי האדם הסבין כי גם
הניצן הסתקשה להיפתח ראוי לפרח" -**

אני מאחלת לכולנו שנה מוצלחת ופורייה והרבה נחת ובריאות.

בברכה,

וופא מועדי, מפמ"רית ערבית (שפה וספרות) על כל הרצף,

בחברה הדרוזית והחברה הצ'רקסית

העתקים:

-דר' טלי יניב, יו"ר המזכירות הפדגוגית.

-מר יובל אולבסטון, ס' יו"ר המזכירות הפדגוגית, ומנהל אגף א' לפיתוח פדגוגי.

-גב' ציונה ליוי, מנהלת אגף א' שפות

-ד"ר אורנה שמחון, מנהלת מחוז צפון.

-גב' סיגל כהן, מנהלת מחוז חיפה.

-גב' איה חיראדין, מנהלת אגף החינוך הדרוזי והצ'רקסי.

-גב' דסי בארי, מנהלת אגף על יסודי.

-המדריכים והמדריכות.